

NORGES HØYESTERETT

Den 7. oktober 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Møse, Falkanger og Thyness i

HR-2020-1913-U, (sak nr. 20-132118STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Ylva Helen Kvikstad)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om at ankeforhandlingen i en straffesak skal avholdes i et annet lagsogn enn der hovedforhandlingen i tingretten ble avholdt.
- (2) A bor i X kommune. Han er satt under tiltale ved Indre Finnmark tingrett for overtredelse av straffeloven § 263 om trusler.
- (3) Ved Indre Finnmark tingretts dom 1. juli 2020 ble han frifunnet.
- (4) Påtalemyndigheten anket dommen til Hålogaland lagmannsrett, som henviste anken til ankeforhandling.
- (5) A ba om at ankeforhandlingen skulle bli avholdt i lagsognet Finnmark, jf. domstoloven § 18, og med trekningskrets for meddommere fra Finnmark, jf. domstoloven § 86.
- (6) Lagmannsretten besluttet i brev 16. september 2020 at ankeforhandlingen skulle avholdes i Tromsø i Troms lagsogn.
- (7) A har anket beslutningen om berømmelse til Høyesterett. Han har i korte trekk anført:
- (8) Etter domstoloven § 18 skal Hålogaland lagmannsrett ha ett eller flere faste rettssteder i Finnmark. Manglende bevilgninger eller utbygging av større rettssaler kan ikke begrunne at loven ikke skal følges. A har krav på å bli vurdert av sine likemenn, også i et geografisk og sosiokulturelt perspektiv.
- (9) Det er lagt ned slik påstand:

«Hålogaland lagmannsrett settes i Finnmark lagsogn i sak 20-117932

Subsidiært: Meddommere i Hålogaland lagmannsretts sak 20-117932 trekkes fra Finnmark lagsogn.

Atter subsidiært: Hålogaland lagmannsretts beslutning av 16.09.2020 om å sette rett i Tromsø i sak 20-117932 oppheves.»

- (10) *Påtalemyndigheten* har ingen merknader til anken og har ikke lagt ned påstand.
- (11) Lagmannsretten har etter spørsmål fra Høyesterett opplyst at den ikke har faste rettssteder i gamle Finnmark fylke, og at behovet for å få dette på plass i mange år har vært påpekt overfor bevilgende myndigheter.
- (12) **Høyesteretts ankeutvalg** bemerker:

Rettslige utgangspunkter

- (13) Fastsettelse av tid og sted for hoved- eller ankeforhandlingen beror i utgangspunktet på en skjønnsmessig vurdering som etter sin art er uangripelig, jf. straffeprosessloven § 377 første ledd, jf. Rt-1995-1581 og Rt-1999-118. Ankeutvalget kan imidlertid prøve om beslutningen er i strid med loven, jf. Rt-2004-1175 avsnitt 8 og Rt-2011-815 avsnitt 10.
- (14) Domstoloven § 16 lyder slik:
- «Rikets inndeling i lagdømmer for hver lagmandsret og lagdømmernes inndeling i retskredser (lagsogn) bestemmer Kongen.»
- (15) Etter domstoloven § 18 første ledd skal det fastsettes ett eller flere rettssteder innenfor hvert lagsogn, såkalte faste rettssteder:
- «For hvert lagsokn fastsetter domstoladministrasjonen ett eller flere rettssteder. Når størrelsen av lagsoknet eller andre grunner gjør det hensiktsmessig, skal det fastsettes flere rettssteder, hvert for en del av lagsoknet. På disse rettssteder behandles i alminnelighet de saker som hører hjemme i den del av lagsoknet.»
- (16) For lagmannsretten som ankeinstans hører saken «hjemme» i det lagsoknet der rettsmøtet i første instans ble holdt, jf. Ot.prp. nr. 25 (1994-95) side 13. Ankeforhandlingen skal da etter hovedregelen i første ledd holdes på det rettsstedet innenfor lagsoknet som ligger nærmest det stedet rettsmøtet i første instans ble holdt. Begrunnelsen fremkommer i Ot.prp. nr. 1 (1910) side 16:
- «Man maa nemlig anse det som den bekvemmeste og mest hensynsfulde ordning baade overfor parter, vidner og vedkommende sakførere, at sakerne saa litet som mulig drages bort fra de distrikter, hvor de egentlig hører hjemme.»
- (17) Det følger av domstoloven § 86 første ledd at meddommere skal trekkes fra det lagsoknet ankesaken holdes.
- (18) Domstoloven § 18 andre ledd åpner for at hovedregelen i første ledd kan fravikes:

«Når det er hensiktsmessig, kan rett settes på andre steder i lagsoknet eller i et annet lagsokn.»

- (19) Tidligere sa ikke andre ledd uttrykkelig at rett også kunne settes i et annet lagsogn, men i praksis ble dette gjort i en del saker. Dagens ordlyd kom inn i forbindelse med to-instansreformen, som følge av at lagmannsrettene ville få flere saker. Om endringen uttalte departementet følgende i Ot.prp. nr. 25 (1994-95) punkt 3.6.2:

«Forslaget om å lovfeste adgangen til å sette rett i et annet lagsokn i lagdømmet, når det er hensiktsmessig, har fått tilslutning. Presiseringen av domstolloven § 18 annet ledd vil åpne for at lagmannsretten kan behandle flere saker på kontorstedet, noe som anses ubetenkelig. Dette vil særlig være aktuelt ved behandling av straffutmålingsanker, hvor bevisførselen kan være begrenset. Det kan også være praktisk ved enkelte fullstendige anker, hvor det f. eks. av hensyn til sikkerheten bør benyttes en bestemt rettssal.»

- (20) Justiskomiteen støttet departementets forslag og uttalte i Innst. O. nr. 35 (1994–95) punkt 2:

«Komiteen støtter departementets forslag. Når det gjelder spørsmålet om lagmannsrettens adgang til å sette rett utenfor lagsoknet, har komiteen merket seg innvendingene fra Advokatforeningen. Begrunnelsen for forslaget er ønsket om å begrense lagmannsrettens reisevirksomhet. Det vil nødvendigvis bety økt reisevirksomhet for andre aktører som f.eks. enkelte vitner eller tiltalte. Komiteen er enig med Advokatforeningen i at ordningen kan være til ugunst for tiltalte i forbindelse med behandling av straffutmålingsanker hvor han har rett, men ikke plikt, til å være til stede, og mener at tiltalte i slike tilfeller bør få dekket sine reise- og oppholdsutgifter.»

- (21) Rettens beslutning om å fravike hovedregelen i § 18 første ledd kan ankes, men Høyesterett har vist varsomhet ved overprøvingen, jf. Rt-2006-945 avsnitt 9:

«Etter domstollova § 18 andre ledd kan retten ‘når det er hensiktsmessig’ setjast i eit anna lagsokn. Så lenge det ikkje ligg føre habilitetsvanskar eller andre heilt særlege problem, er det grunn for utvalet til å vise varsemnd i overprøving av avgjerder frå lagmannsretten i dette spørsmålet.»

Den konkrete saken

- (22) Spørsmålet er om det er i strid med de nevnte rettslige utgangspunktene at ankesaken ikke skal behandles i Finnmark lagsogn, men i Tromsø.
- (23) Hålogaland lagmannsrett er inndelt i lagsognene Nordland, Troms og Finnmark, jf. forskrift 2019-11-15 nr. 1545 om inndelingen av domssogn og lagdømmer § 14. Hålogaland lagmannsrett har ikke fast rettssted i Finnmark, hvilket er i strid med § 18 første ledd om at Domstolsadministrasjonen fastsetter ett eller flere rettssteder innenfor et lagsogn. Domstolloven § 18 andre ledd kommer derfor ikke direkte til anvendelse, slik også lagmannsretten har gitt uttrykk for i brev 23. september 2020. I brevet fremholder lagmannsretten også følgende:

«Mangelen på egnede lokaler har over år medført at de aller fleste saker fra gamle Finnmark fylke avvikles i Tromsø. I de tilfellene vi må sette rett i området på grunn av behov for befarings eller av andre helt spesielle grunner, må vi ut ‘på markedet’ og leie

lokaler på hoteller eller i Fylkestingets sal i Vadsø, dersom den er tilgjengelig»
(understreket i original).

- (24) Etter ankeutvalgets syn er det uheldig at Hålogaland lagmannsrett ikke har fast rettssted i Finnmark, med egnede lokaler til å gjennomføre straffesaker. At lagmannsretten som følge av denne situasjonen ser seg nødt til å flytte en så stor del av sakene fra Finnmark til Tromsø, er med på å undergrave de hensyn som ligger bak domstolloven §§ 18 og 86. Lagmannsretten har riktignok opplyst at den tiltalte alltid vil få dekket sine reise- og oppholdskostnader av det offentlige når ankeforhandlingen ikke avholdes i det lagsognet saken stammer fra, jf. straffeprosessloven § 89. Det er likevel problematisk at meddommere fra Finnmark langt på vei utelukkes fra å gjøre tjeneste fordi lagmannsretten ikke har fast rettssted eller egnede lokaler der.
- (25) Utvalget kan imidlertid ikke se at anken i denne konkrete saken kan føre frem. At lagmannsretten ikke har fast rettssted, kan ikke ha den konsekvens at alle saker fra Finnmark må gå der fordi § 18 andre ledd ikke er direkte anvendelig. Dersom Hålogaland hadde hatt fast rettssted i Finnmark i samsvar med første ledd, ville det likevel ha vært «hensiktsmessig» å flytte denne saken til Tromsø, jf. andre ledd. Det er tale om en kort straffesak, hvor hovedforhandlingen i tingretten varte i under tre timer. Det ble avhørt to vitner, var ingen befaring og forsvareren er fra Oslo. Tiltalte og vitnene vil dessuten kunne få dekket reise- og eventuelle oppholdsutgifter.
- (26) Utvalget kan derfor ikke se at det er grunnlag for å oppheve lagmannsrettens beslutning om å avholde ankeforhandlingen i Tromsø.
- (27) Tiltalte har subsidiært anført at selv om ankesaken gjennomføres i Tromsø, må meddommerne i saken trekkes fra Finnmark lagsogn. Oppnevning av meddommere for lagmannsretten vil som nevnt vanligvis skje fra utvalgene i det lagsognet der saken er blitt behandlet i første instans, jf. § 86. Men hvis det er bestemt at ankesaken skal gå i et annet lagsogn, trekkes meddommerne fra utvalget der, jf. Ot.prp. nr. 25 (1994-95) side 30, merknadene til § 18. Videre kan meddommere ved «særlige grunner» trekkes fra en annen trekningskrets i domssognet eller lagsognet, jf. § 86 tredje ledd. Bare når det er nødvendig for å få uhildete meddommere, kan en dommer beslutte at det skal trekkes fra utvalg utenfor domssognet, lagsognet eller lagdømmet.
- (28) Lagmannsretten har ikke oppnevnt meddommere, og det foreligger derfor ingen avgjørelse om dette som kan ankes til Høyesterett.
- (29) Anken må etter dette forkastes.

S L U T N I N G

Anken forkastes.

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Erik Møse
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)